

UTDRAG AV FOREDRAG

VEST-AGDER HØYRES ARSMØTE I KRISTIANSAND

LØRDAG 12.12.1981 KL. 12.00

Det ligger langtrekkende prinsipielle og praktiske begrunnelser bak Regjeringens forslag om å gjeninnføre flertall for aksjonærene i forretningsbankenes styrende organer, og samtidig øke de ansattes representasjon.

Allerede før Arbeiderpartiet innførte politisk valgte flertall i bankenes representantskaper, gjorde vi oppmerksom på at skadevirkningene ved dette ikke ville bli så tydelige de første par år, men vise seg med voksende tyngde etterhvert.

2.

Arbeiderpartiet hevder nå at den nye ordningen har virket godt. Etter vårt skjønn er dette ikke engang riktig på kort sikt, og samtidig en farlig undervurdering av de langsiktige perspektiver i saken.

Man har allerede sett hvorledes innføringen av politiske flertall i stedet for eierflertall i bankene har medført stagnasjon i tilgangen på ny risikovillig privat kapital til disse finansieringskilder som er så viktige for arbeidslivet og andre formål. Fortsetter dette, øker risikoen for at staten må skaffe kapital også til bankene. Dette vil i så fall komme i tillegg til alle de andre forpliktelser som staten har, og som den ikke klarer å møte godt nok. Resultatet av dette vil dessuten bli statskapitalisme, det motsatte av "demokratisering".

Forøvrig er det vel riktig å si at de politiske valgte flertall^{foreløpig} ikke har gjort så meget. De har stort sett avfunnet seg med at bankene er drevet slik som de profesjonelle ansatte ledere har villet. Reduksjonen av aksjonærenes rolle kan bety en styrkelse av banksjefenes posisjon. Dette har ikke noe med reelt demokrati å gjøre. At de nye politiske flertall ikke har foretatt seg noe særlig, kan neppe sies å være noe argument for ordningen.

Men det er lite sannsynlig at denne statiske "idyll" ville vare så lenge, dersom ikke politikerne nå blir fratatt flertallet i de styrende organer i disse privateide institusjoner. Man må regne med at de som politikere etterhvert ville begynne å drive politikk også i bankene, istedet for

å konsentrere seg om økonomi. Dessuten har man allerede sett tendenser til at de politiske flertall i representantskapene vil føre til at det også blir satt flere politikere inn i bankenes styrer. Større vekt på politiske synspunkter i bankledelse betyr mindre vekt på økonomisk soliditet og lønnsomhet, og derved mindre bidrag fra bankene til økonomisk effektivitet, vekst og fremgang. Selv om slike vekstbremsende faktorer i et sosialisert system først utvikles etterhvert, ville det være uriktig å la være å legge vekt på dem.

Likevel kunne dette kanskje blitt vurdert annerledes av flere hvis forretningsbankene hadde vært de eneste kreditt-institusjoner av betydning. Men i virkeligheten er det jo et dominerende innslag av statlige og andre ikke-private banker og kreditt-institusjoner, selvom forretningsbankene nå privatiseres igjen. For mange kundegrupper blir forretningsbankene bare et privat supplement til statsbanker, sparebanker og andre. Og disse ikke-private institusjonene vil ha godt av konkurranse fra reelt private banker.

Dessuten vil lover og offentlig tilsyn også hindre at de private forretningsbankene kan få en uheldig maktposisjon. Derimot kan politikere i forretningsbanker bety en uønsket maktkonsentrasjon, fordi politikere også dominerer så mange

andre viktige organer.

Det er også grunn til å merke seg den eiendommelige argumentasjon Arbeiderpartiet bruker for å opprettholde den ordning det selv har innført, sammen med SV. Disse angivelige radikale partier argumenterer nå som om det i og for seg skulle være galt å forandre noe ved det som engang er innført. Det er en form for statisk konservatisme som Høyre ikke kan legge til grunn for sine vurderinger.

Dessuten sier Arbeiderpartiet at politisk flertall er bra fordi det gir innsyn i bankenes virksomhet, og har avslørt myter om bankene. Til det er å svare at det offentlige vil beholde innsyn også etter vårt forslag med 1/5 av representantskapene. De myter om bankene som Arbeiderpartiet nå er

glad for at man har avlivet, har det selv skapt. Og hvis Arbeiderpartiet bare selv lar være å gjenopplive disse myter, behøver man ikke politiske kommisarer i bankene for å unngå slike usaklige forestillinger.

Vi mener at de ansatte på disse viktige arbeidsplasser også må få en representasjon som ligger nærmere den som er vanlig i det øvrige private arbeidsliv, enn den femdel de har i dag. Vi foreslår derfor en økning av de ansattes representasjon til 4/15. Vi kan ikke se noe galt i at de ansatte blir noe sterkere representert enn politikerne, tvert imot.